

Johan ten Berg

Voorstellingsvermogen gevraagd

De Pool Jan Karski maakte in de Tweede Wereldoorlog deel uit van het verzet tegen Nazi Duitsland. Hij verzamelde inlichtingen en wist undercover met eigen ogen de misdaden van de Nazi's in het getto van Warschau en concentratiekampen te zien te krijgen. In de film *Shoah* van Claude Lanzmann vertelt hij dat hij er in 1943 in slaagde om naar de Verenigde Staten te reizen en toegang kreeg tot de regering Roosevelt. Hij deed verslag van hoe de Nazi's actief en systematisch een bevolking probeerden uit te roeien. Maar hij ontmoette slechts ongeloof. Niet uit onwil maar omdat de feiten simpelweg het menselijke voorstellingsvermogen te boven gingen. Daarom moet de overheid ook bij de beoordeling van de geloofwaardigheid van een asielaanvraag er iedere keer weer rekening mee houden dat het onvoorstelbare toch de waarheid is. Of dat een last minute asielaanvraag deze keer toch niet bedoeld is om een geplande uitzetting te dwarsbomen. Daarom moeten de verklaringen en het bewijsmateriaal altijd grondig en onbevooroordeeld worden onderzocht.

In het reguliere bestuursrecht staat het voorstellingsvermogen van medewerkers van de overheid de laatste jaren in het middelpunt van de belangstelling. Want is dat niet eigenlijk de kern van de discussie over 'de menselijke maat'? Dat de overheid zich verplaatst in de burger en als het ware in diens schoenen gaat staan. Pas als je het burgerperspectief aanneemt kun je beoordelen wat je redelijkerwijs van die burger kunt verwachten. Dan kun je rekening houden met het doen-vermogen en vervolgens maatwerk leveren. En voorstellingsvermogen is niet alleen nodig bij het bestuur, maar zeker ook bij wetgevende politici en rechters.

De regering wil dat de overheid meer naast dan tegenover de burger staat, en wil daarom de Algemene wet bestuursrecht wijzigen. Een belangrijk onderdeel vormt de invoering van een meer informele, oplossingsgerichte aanpak in de bezwaarfase. Passend contact met de overheid betekent immers ook: met elkaar in gesprek gaan over achterliggende belangen.

Of ook in het vreemdelingenrecht vaak op een informele manier volledig aan het bezwaar tegemoet kan worden gekomen, valt nog te bezien. Maar met het informele gesprek tussen IND en vreemdeling of rechtshulpverlener valt ongetwijfeld winst te behalen. Het vraagt wel een cultuurverandering. Die is de laatste jaren ook al voorzichtig ingezet.

Zo voert de IND op regelmatige basis gesprekken met een afvaardiging van de Vereniging Asieladvocaten en -Juristen Nederland (VAJN) en de Specialistenvereniging migratierechtadvocaten (SVMA). Ooit begonnen om de bundel *Ongehoord onrecht* in het Vreemdelingenrecht te bespreken, vormt dit inmiddels een terugkerend moment om actuele ontwikkelingen, standpunten en belangen te delen. Die toenadering draagt hopelijk ook bij aan de gewenste betere samenwerking in individuele zaken.

Het bestuursrecht is dus volop in beweging. Het migratierecht is sowieso geen rustig bezit, zo blijkt ook weer uit diverse verkiezingscampagnes. Was de uitslag van de laatste verkiezingen voorstelbaar? We zullen moeten afwachten wat dit gaat betekenen voor de koers van de regering. Dat geldt ook voor de nieuwe EU-regels inzake asiel en legale migratie, waarover Raad en het Europese Parlement binnen enkele maanden overeenstemming willen bereiken. En dan maar zien of het resultaat past in ons voorstellingsvermogen.